

О. Ю. Балазюк,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, обліку та оподаткування, Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8673-0869>

В. В. Ясишена,

д. е. н., професор, професор кафедри економіки, обліку та оподаткування, Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3214-3877>

К. Є. Рум'янцева,

к. пед. н., доцент, завідувач кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін, Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2423-5608>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.3.106

ЕЛЕКТРОННЕ ПОДАТКОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ: ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

O. Balaziuk,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Economics, Accounting and Taxation,

Vinnitsia Education and Research Institute of Economics, West Ukrainian National University

V. Yasyshena,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of Economics, Accounting and Taxation,

Vinnitsia Education and Research Institute of Economics, West Ukrainian National University

K. Rumiantseva,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Law

and Humanities, Vinnitsia Education and Research Institute of Economics, West Ukrainian National University

ELECTRONIC TAX ADMINISTRATION: EVOLUTION, STATUS, AND FUTURE PROSPECTS

У статті досліджено еволюцію електронного податкового адміністрування в Україні в контексті глобальних процесів цифрової трансформації публічного управління. Розкрито сутність електронного податкового адміністрування як складової сучасної податкової системи та інструменту підвищення ефективності, прозорості й передбачуваності податкових відносин. Проаналізовано основні етапи розвитку податкової системи України та виокремлено хронологічні стадії цифровізації податкового адміністрування — від автоматизації базових процедур до формування інтегрованої цифрової екосистеми. Особливу увагу приділено аналізу сучасного стану електронного податкового адміністрування, зокрема ролі Електронного кабінету платника податків як центрального елементу цифрової взаємодії між державою і платниками. Обґрунтовано відповідність національної моделі окремим положенням концепції Tax Administration 3.0 та визначено ключові напрями подальшого розвитку, включаючи інтеграцію інформаційних систем, використання інструментів штучного інтелекту, управління податковими ризиками та посилення кібербезпеки. Сформульовано перспективи модернізації електронного податкового адміністрування з урахуванням міжнародного досвіду та потреб післявоєнного відновлення економіки України.

The article explores the evolution of electronic tax administration in Ukraine in the context of global digital transformation of public governance. The essence of electronic tax administration is considered as a key component of a modern tax system and an effective tool for enhancing transparency, efficiency and predictability of tax relations. The paper analyses the main stages of the development of the Ukrainian tax system and identifies chronological phases of tax administration digitalisation, ranging from the automation of basic procedures to the formation of an integrated digital tax ecosystem. Special attention is paid to the current state of electronic tax administration in Ukraine, with a particular focus on the Electronic Taxpayer Cabinet as a central object in the system of digital interaction between the tax authorities and taxpayers.

The article assesses the compliance of the national model with the principles of the Tax Administration 3.0 concept and identifies the hybrid nature of the Ukrainian approach to electronic tax administration. The paper emphasises the role of data integration, digital identity, taxpayer-centric services and the use of artificial intelligence in the improvement of compliance, risk management and administrative processes. In addition, international experience, including the UK Making Tax Digital programme, is analysed to identify potential directions for adapting advanced digital instruments to the national context.

The article argues that electronic tax administration should be viewed not as a final stage of reform, but as a dynamic process of institutional and technological transformation. The conclusions outline the key prospects for the development of electronic tax administration in Ukraine, including the implementation of machine-readable tax rules, the expansion of risk-oriented analytics, the enhancement of cybersecurity and the formation of a transparent digital tax environment that supports financial stability and post-war economic recovery. The practical significance of the study lies in the possibility of using its results in the development of strategic documents, digital transformation programmes and analytical tools for tax authorities. The findings may also be useful for further academic research focused on the institutional design of digital tax ecosystems and the assessment of digital maturity of tax administrations.

Ключові слова: електронне податкове адміністрування, цифровізація податкової системи, Електронний кабінет платника податків, Tax Administration 3.0, податкова екосистема, штучний інтелект, податкові ризики, цифрові сервіси.

Key words: electronic tax administration, digitalisation of taxation, Electronic Taxpayer Cabinet, Tax Administration 3.0, digital tax ecosystem, artificial intelligence, tax risk management, digital public services.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Глобальні трансформаційні процеси, зумовлені четвертою промисловою революцією, докорінно змінюють ландшафт сучасної економіки, перетворюючи цифровізацію на неминучий виклик для публічного врядування. Світова практика свідчить про радикальну зміну парадигми: перехід від традиційної "фабрики з обробки декларацій" до побудови інтегрованих систем, де податкові процеси вбудовуються безпосередньо у діяльність платників.

Проте традиційна модель адміністрування, яка значною мірою покладається на самостійне звітування даних платниками, наразі досягла своєї межі щодо можливостей подальшого зменшення податкових розривів та адміністративного тягаря. Проблема полягає у наявності суттєвого розриву між стрімким технологічним прогресом (впровадженням ШІ, блокчейну, Big Data) та

існуючою нормативно-правовою базою, технічною інфраструктурою й рівнем цифрової грамотності суб'єктів оподаткування. В Україні ця ситуація загострюється умовами воєнного стану, що вимагають від фіскальної системи не лише операційної ефективності, а й здатності забезпечувати фінансову стабільність держави за умов безпрецедентних викликів.

Розв'язання окресленої проблематики безпосередньо пов'язане з реалізацією низки важливих наукових і практичних завдань. З науково-методологічної точки зору актуалізується потреба у формуванні комплексних підходів до оцінювання рівня цифрової зрілості податкового адміністрування та розробленні моделей інтеграції інтелектуальних інформаційних систем у фіскальну практику. У контексті європейської інтеграції особливої ваги набуває гармонізація національного законодавства зі стандартами ЄС та ОЕСР, зокрема щодо впровадження електронного аудиту, міжнародного стандарту SAF-T та механізмів автоматичного обміну податковою інформацією.

Практичний вимір проблеми полягає у необхідності модернізації діяльності податкових органів відповідно до стратегічних документів розвитку, що передбачають автоматизацію управління податковими ризиками, цифровізацію контрольних процедур і розширення електронних сервісів для платників з метою мінімізації людського фактору та корупційних ризиків. Водночас посилення фінансової безпеки держави потребує активного використання інструментів предиктивної аналітики та обробки великих масивів даних для протидії тіньовій економіці та податковому шахрайству, що є критично важливим у контексті післявоєнного відновлення.

Таким чином, дослідження еволюції, сучасного стану та перспектив електронного податкового адміністрування має не лише теоретичне, а й значне прикладне значення, оскільки спрямоване на формування прозорого, ефективного та справедливого цифрового податкового середовища, здатного відповідати вимогам цифрової економіки та стратегічним інтересам України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання цифрової трансформації та електронного податкового адміністрування перебувають у центрі уваги багатьох сучасних науковців, що зумовлено глобальними трендами цифровізації економіки та необхідністю адаптації фіскальних систем до нових технологічних реалій.

Теоретичне підґрунтя та загальні тренди цифрової трансформації податкового адміністрування ґрунтовно досліджено у працях Н. Пантелєєвої [13], яка розкриває еволюційний перехід від автоматизації до системної інтеграції новітніх технологій, що змінюють підходи до управління та прийняття рішень. Ю. Павлютін [12] аналізує національний та іноземний досвід цифровізації, наголошуючи на важливості постійного вдосконалення функціоналу електронних сервісів для відповідності потребам учасників ринку.

Особлива увага в сучасних публікаціях приділяється впровадженню штучного інтелекту (ШІ) у фіскальну сферу. Д. Кобильнік [8] та співавтори досліджують можливості ШІ для оптимізації адміністрування податків і посилення контролю за дотриманням законодавства, водночас акцентуючи увагу на етичних та правових ризиках, таких як алгоритмічна дискримінація. О. Перчук, С. Девко та Р. Вовченко [14] розглядають перспективи ШІ в контексті автоматизації рутинних операцій та прогнозування податкових надходжень. Роль ШІ в оптимізації оподаткування малого бізнесу детально висвітлена у роботах А. Шаповалової, О. Кузьменко та О. Прокопової [18], а регіональні аспекти впровадження інтелектуальних систем досліджує А. Усачов [17].

Інноваційні підходи до податкового обліку, зокрема використання блокчейн-технологій та Big Data, аналізують Н. Пономарьова, Г. Лоскоріх та Е. Шебештеня [16].

Контекст європейської інтеграції української податкової системи та її відповідність стандартам ОЕСР (зокрема стандарту SAF-T) є предметом досліджень Л. Лесик [10]. П. Латковський [9] систематизує основні надбання цифровізації в Україні, такі як "Електронний кабінет платника податків", система "Е-резидент" та елект-

ронний облік ПДВ, водночас вказуючи на проблеми правового регулювання та технічного відставання окремих регіонів. Л. Гончар та А. Літвінов [5] наголошують на стратегічній необхідності цифровізації для забезпечення фінансової стабільності держави в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Незважаючи на значний масив напрацювань, поза увагою дослідників часто залишаються питання комплексної методології оцінювання цифрової зрілості податкового адміністрування та необхідність подолання фрагментарності нормативно-правового регулювання інтелектуальних систем в Україні

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є комплексне дослідження суті електронного податкового адміністрування, узагальнення поточної практики впровадження цифрових сервісів в Україні та визначення стратегічних пріоритетів трансформації фіскальної системи з урахуванням поточної суспільно-політичної ситуації у країні, глобальних технологічних трендів та вимог європейської інтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах трансформації економічних систем і цифровізації публічного управління податкова система виступає одним із ключових інструментів реалізації державної фінансової політики та забезпечення соціально-економічної стабільності. Вона виконує не лише фіскальну функцію, а й відіграє важливу роль у регулюванні економічної активності, формуванні сприятливого бізнес-середовища та зміцненні довіри між державою і платниками податків. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання модернізації механізмів податкового адміністрування, зокрема шляхом упровадження електронних та цифрових інструментів.

Поняття податкової системи може розглядатися у вузькому та широкому значеннях. У вузькому розумінні вона охоплює сукупність податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що справляються відповідно до встановлених норм. Натомість у широкому сенсі податкова система включає також механізми адміністрування податкових зобов'язань, процедури контролю за дотриманням податкового законодавства, а також інституційні та правові засади відповідальності за його порушення. Саме в широкому трактуванні акцент зміщується на організаційно-правові аспекти функціонування податкової системи та ефективність податкового адміністрування як ключового чинника податкової дисципліни.

У цих умовах особливого значення набуває розвиток електронного податкового адміністрування, яке розглядається як інструмент підвищення прозорості, ефективності та передбачуваності податкових відносин. Дослідження еволюції податкової системи України, її сучасного стану та перспектив цифрової трансформації дозволяє комплексно оцінити можливості подальшої модернізації фіскальної системи з урахуванням як національних особливостей, так і міжнародних стандартів. (Табл. 1).

Таблиця 1. Етапи розвитку податкової системи України та їх характеристика

Період	Характеристика етапу
1991–1993 рр.	Формування національної податкової системи після здобуття незалежності; прийняття Закону «Про систему оподаткування»; визначення основних принципів оподаткування; створення податкової служби у складі Міністерства фінансів.
1994–1999 рр.	Коригування податкової політики в умовах глибокої економічної кризи; становлення системи місцевих податків і зборів; поступова стабілізація механізмів оподаткування та фіскального контролю.
2000–2009 рр.	Удосконалення податкової системи з орієнтацією на зменшення податкового тягаря; зниження ставок податку на прибуток підприємств і податку на доходи фізичних осіб; стимулювання добровільної сплати податків і зростання бюджетних надходжень.
2010–2021 рр.	Прийняття Податкового кодексу України; скорочення кількості загальнодержавних і місцевих податків; реформування органів фіскального адміністрування; початок активної цифровізації процедур.
2022 р. – дотепер	Антикризові зміни податкової системи в умовах воєнного стану; запровадження спрощених режимів оподаткування та адміністрування; зниження податкового навантаження на бізнес; посилення ролі електронних сервісів та дистанційної взаємодії з платниками.

Джерело: сформовано автором на основі [15].

Таким чином, еволюція податкової системи України засвідчує поступовий перехід від фрагментарних і переважно адміністративних підходів до оподаткування до більш системної та інституційно впорядкованої моделі фіскального регулювання. Чергові етапи реформування були зумовлені не лише внутрішніми соціально-економічними чинниками, а й необхідністю адаптації до глобальних тенденцій цифровізації та стандартизації податкових процедур. У цьому контексті електронне податкове адміністрування постає не як окремий інструмент, а як логічний результат тривалого процесу трансформації податкової системи, спрямованого на підвищення ефективності, прозорості та зручності взаємодії між державою і платниками податків. Саме тому подальший аналіз доцільно зосередити на оцінюванні сучасного стану електронного податкового адміністрування в Україні, його ключових інструментів, досягнень та проблемних аспектів функціонування.

Аналіз літературних джерел та нормативно-правової бази дає підстави виокремити кілька послідовних етапів цифровізації податкового адміністрування, що відображають еволюцію підходів до взаємодії держави з платниками податків, організації контрольних процедур і управління податковими ризиками. Початковий етап цифровізації був орієнтований переважно на автоматизацію окремих операцій та переведення паперових процедур в електронну форму. Його ключовою метою стало забезпечення дистанційної подачі звітності, електронного документообігу та базового інформаційного обміну між платниками і податковими органами.

Наступний етап характеризується

формуванням сервісно орієнтованої моделі електронного податкового адміністрування. У цей період цифрові інструменти починають використовуватися не лише для виконання обов'язкових процедур, а й для підвищення зручності та доступності податкових сервісів. Запровадження електронного кабінету платника, мобільних застосунків, електронних реєстрів, онлайн-доступу до податкової інформації та інтеграції з платіжними

Таблиця 2. Хронологічна шкала цифровізації податкового адміністрування України

Етап цифровізації	Період	Ключові сервіси та інструменти	Стратегічна мета
I. Автоматизаційний етап	до 2015 р.	– електронна податкова звітність – базовий електронний документообіг – формування первинних баз даних платників – автоматизація окремих облікових і контрольних операцій	Оцифрування базових податкових процедур та зменшення адміністративного навантаження
II. Сервісно-орієнтований етап	2015–2020 рр.	– Електронний кабінет платника податків – електронні податкові реєстри – онлайн-доступ до податкової інформації – інтеграція з платіжними системами та розвиток мобільних сервісів	Формування клієнтоцентричної моделі податкового адміністрування та підвищення добровільної податкової дисципліни
III. Інтеграційно-аналітичний етап	2021–2024 рр.	– електронне адміністрування ПДВ – автоматизовані системи управління податковими ризиками – електронний аудит (SAF-T) – використання Big Data та інтеграція державних реєстрів	Перехід до ризик-орієнтованого управління та підвищення ефективності податкового контролю
IV. Екосистемна цифрова трансформація	2025–2030 рр.	– єдина цифрова екосистема податкового адміністрування – міжвідомча інтеграція інформаційних ресурсів – предиктивна та поведінкова аналітика – автоматизоване прийняття управлінських рішень	Забезпечення прозорого, превентивного податкового адміністрування, фінансової безпеки та довіри платників

Джерело: сформовано автором на основі [7].

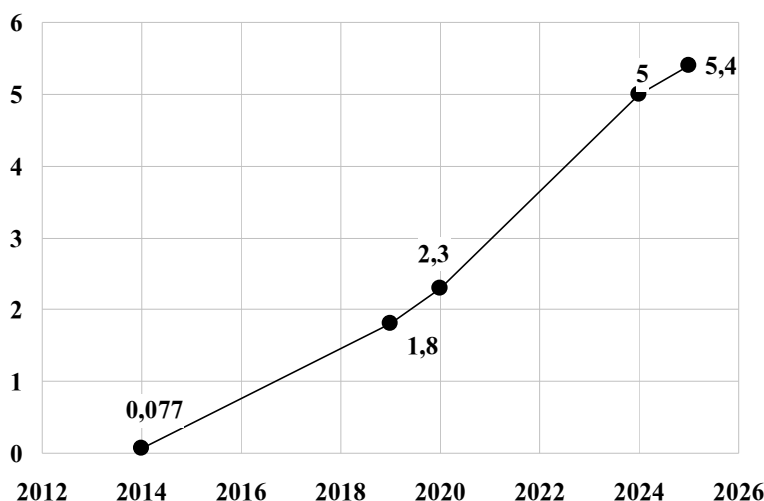

Рис. 1. Динаміка зростання кількості користувачів Електронного кабінету платника податків в Україні, млн осіб

Джерело: сформовано на основі [6].

ми системами свідчить про перехід від суто контрольної до клієнтоцентричної моделі податкової служби.

Сучасний етап цифровізації податкового адміністрування пов'язаний із розвитком інтегрованих інформаційних систем, автоматизованого управління податковими ризиками та впровадженню елементів інтелектуального аналізу даних. Особливу роль відіграють системи електронного адміністрування ПДВ, електронний аудит (SAF-T), автоматичний обмін податковою інформацією, використання великих масивів даних для моніторингу та прогнозування податкових надходжень. Цифрові рішення поступово трансформують податкове адміністрування з реактивного механізму контролю на проактивну систему управління податковими процесами.

Перспективний етап, визначений у Плані цифрового розвитку ДПС, орієнтований на побудову цілісної цифрової екосистеми податкового адміністрування. Йдеться про глибоку інтеграцію інформаційних ресурсів різних державних органів, впровадження ризик-орієнтованих моделей контролю, масштабне використання аналітики даних і автоматизованих рішень, а також мінімізацію людського фактору в процесах адміністрування. У результаті електронне податкове адміністрування має стати інструментом забезпечення прозорості, фінансової безпеки та довіри до податкової системи держави.

Отож, упродовж останнього десятиліття в Україні відбувається послідовне розширення використання цифрових інструментів у сфері податкового адміністрування, що супроводжується зростанням кількості користувачів електронних сервісів та ускладненням їх функціонального наповнення. Початково електронні податкові сервіси використовувалися обмеженим колом платників і були зосереджені переважно на поданні звітності в електронній формі. Однак із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та розширенням цифрової інфраструктури відбулося поступове залучення до електронної взаємодії як суб'єктів господарювання, так і фізичних осіб.

Ключовим елементом цифрової трансформації податкового адміністрування став "Електронний кабінет платника податків", який виступає центральним об'єктом у системі електронного адміністрування. Саме через нього забезпечується доступ платників до основних податкових сервісів, включаючи подання звітності, сплату податків, отримання довідкової інформації та комунікацію з податковими органами. Розширення функціоналу Електронного кабінету та зростання кількості його користувачів свідчать про перехід від фрагментарного використання цифрових інструментів до формування інтегрованої сервісно-орієнтованої моделі податкової взаємодії.

Подальша динаміка розвитку електронного податкового адміністрування характеризується масштабуванням електронних сервісів, підвищенням рівня обізнаності платників та зростанням частки бізнесу серед користувачів цифрових платформ. Це дозволяє розглядати Електронний кабінет платника по-

датків не лише як інструмент спрощення процедур, а як основу побудови цифрової податкової екосистеми, орієнтованої на прозорість, оперативність і підвищення довіри до фіскальних органів. Деталізована характеристика динаміки використання електронних сервісів наведена нижче на рис. 1.

Важливою ознакою сучасного етапу електронного податкового адміністрування в Україні є впровадження інтегрованих інформаційно-комунікаційних систем, що забезпечують міжвідомчий обмін даними між ДПС та іншими органами державної влади. Зокрема, здійснюється інтеграція інформаційних ресурсів ДПС з державними реєстрами фізичних і юридичних осіб, реєстрами актів цивільного стану, інформаційними системами органів соціального захисту та митних органів. Такий обмін даними дає змогу автоматично актуалізувати податкову інформацію, зменшити потребу у повторному поданні документів платниками та скоротити дублювання відомостей у процесі адміністрування податків.

Практичним прикладом інтеграційного підходу є система електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ), яка функціонує на основі автоматизованого зіставлення податкових зобов'язань і податкового кредиту платників. Використання електронних реєстрів податкових накладних та алгоритмів їх аналізу дозволяє виявляти ризикові операції на ранніх етапах, запобігати схемам ухилення від оподаткування та мінімізувати втручання посадових осіб у процес контролю. Таким чином, контроль за справлянням ПДВ поступово набуває ознак проактивного та ризик-орієнтованого адміністрування, що ґрунтується на аналізі великих масивів даних.

Ще одним прикладом цифрової трансформації контрольних функцій є розвиток електронного аудиту (SAF-T) та автоматизованих систем управління податковими ризиками. У межах цих рішень здійснюється електронний збір і аналіз фінансово-господарської інформації платників, формування ризикових профілів і відбір об'єктів для перевірок без суцільного контролю. Це дозволяє зосередити ресурси податкових органів на найбільш ризикових сегментах, зменшити адміністра-

тивний тиск на сумлінних платників та підвищити результативність контрольних заходів.

Важливою рисою сучасного електронного адміністрування є впровадження автоматизованих механізмів контролю та управління ризиками. Зокрема, у практичному використанні запроваджено систему автоматичного списання податкового боргу для юридичних осіб, яка значно підвищила ефективність стягнення заборгованості шляхом електронної генерації платіжних інструкцій та автоматичної передачі їх до Казначейства і банків без ручних рішень. Це свідчить про поступовий перехід від традиційних контрольних процедур до автоматизованих технологій, що мінімізують людський фактор і сприяють прозорості та передбачуваності фіскального адміністрування.

Водночас активне розширення цифрових сервісів супроводжується посиленням уваги до інформаційної та кібербезпеки. План цифрового розвитку ДПС передбачає впровадження комплексних заходів захисту даних, резервного копіювання, безперервності роботи сервісів та протидії кіберзагрозам, що є критично важливим з огляду на централізацію податкової інформації та зростання обсягів електронної взаємодії з платниками податків [7].

Таким чином, сьогодиншній стан електронного податкового адміністрування в Україні демонструє значний прогрес у перенесенні традиційних фіскальних процедур у цифровий простір. Водночас виклики, пов'язані зі складністю інформаційних потоків, рівнем цифрової зрілості платників та вимогами до кібербезпеки, вказують на необхідність подальшого вдосконалення підходів та технологічних рішень. У такому контексті доцільним є звернення до міжнародної практики, оскільки зарубіжні моделі електронного податкового адміністрування можуть слугувати джерелом цінних ідей, інструментів та методичних підходів для подальшої трансформації національної податкової системи.

У наукових і аналітичних дослідженнях з питань цифрової трансформації податкових адміністрацій значна увага приділяється концепції Податкове адміністрування 3.0 (Tax Administration 3.0), яка розглядається як нова парадигма розвитку податкового адміністрування в умовах цифрової економіки. Одним із головних викликів публічного управління є перетворення стратегічного бачення на практичні організаційні результати, що потребує комплексних змін у системі управління, процесах і культурі податкових органів [4].

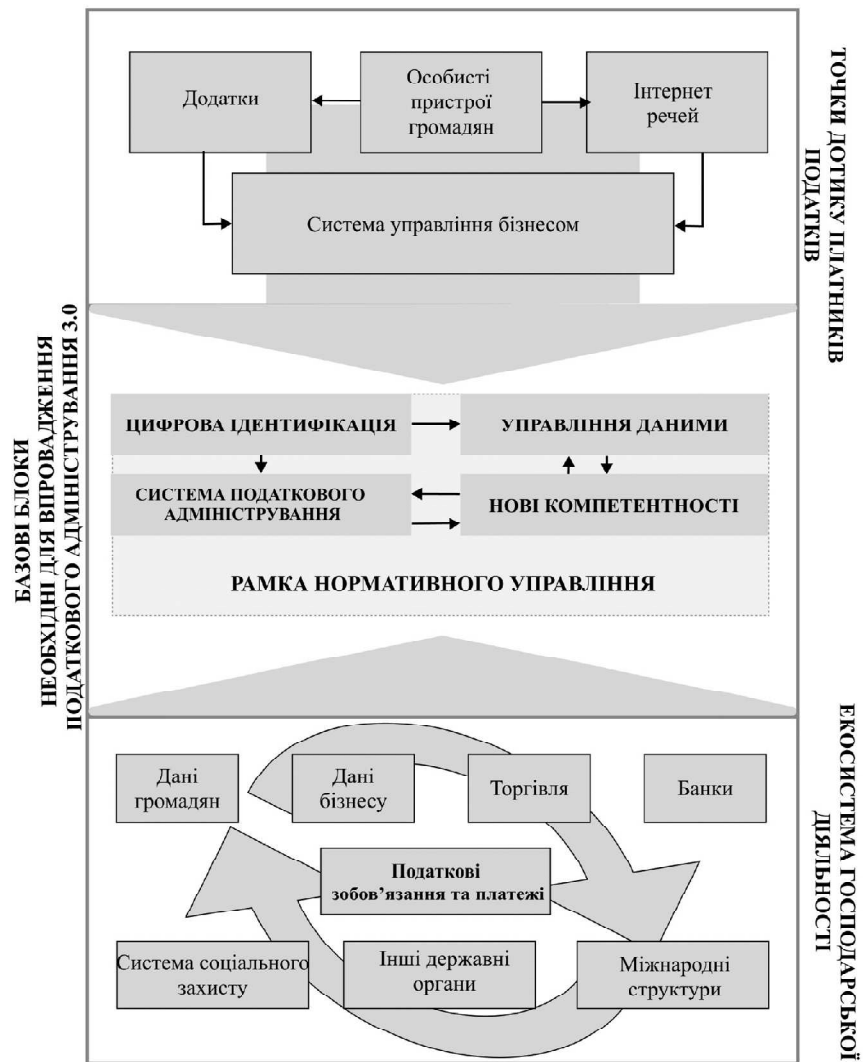

Рис. 2. Концептуальна модель електронного податкового адміністрування в логіці Tax Administration 3.0

Джерело: адаптовано авторами на основі [4].

Дослідники підкреслюють, що досягнення операційного стану ТА 3.0 є поступовим процесом, який залежить від стартових умов кожної податкової адміністрації, зокрема політико-правового середовища, рівня цифрової зрілості та організаційної культури. Водночас ефективна реалізація цифрової трансформації вимагає чіткого стратегічного лідерства, пріоритизації цифрових ініціатив, впровадження платникоорієнтованого підходу та розвитку міжвідомчої й міжнародної співпраці. Узагальнено, концепція пропонує методологічну основу для формування довгострокових стратегій цифрового розвитку податкових адміністрацій з урахуванням національних особливостей і глобальних тенденцій.

Аналіз відповідності базових елементів концепції Tax Administration 3.0 сучасній моделі електронного податкового адміністрування в Україні дає підстави стверджувати, що вітчизняна податкова система перебуває на етапі інституційного переходу від електронного адміністрування до цифрової податкової екосистеми. Україна вже сформуvala низку ключових передумов, характерних для парадигми ТА 3.0, однак їх реалі-

зація носить фрагментарний характер і здебільшого спрямована на цифрове відтворення традиційних процедур, а не на їх докорінне переосмислення.

Насамперед, високий рівень розвитку досягнуто у сфері точок взаємодії з платниками податків, де Електронний кабінет платника податків фактично виконує функцію системоутворюючого елементу. Він забезпечує централізований доступ до основних податкових сервісів і став базовим інструментом щоденної цифрової взаємодії між державою та платниками. У цьому аспекті українська модель близька до логіки TA 3.0, оскільки податкові процеси дедалі більше інтегруються у цифрове середовище платника. Водночас така інтеграція поки що має форму єдиного державного інтерфейсу, а не вбудовування податкових функцій безпосередньо у природні облікові системи платників, як це передбачено концепцією Tax Administration 3.0.

Елемент цифрової ідентичності в Україні також можна оцінити як достатньо розвинений з технічної точки зору, оскільки використовуються кваліфіковані електронні підписи, BankID та інші інструменти електронної ідентифікації. Проте відсутність єдиного наскрізного підходу до цифрової ідентичності в межах усіх державних сервісів обмежує потенціал автоматизації та переходу до "невидимого" податкового адміністрування, де значна частина процесів відбувається у фоновому режимі без активної участі платника.

Найбільш проблемним з точки зору відповідності логіці TA 3.0 залишається блок податкового адміністрування, а також рамка нормативного управління. Хоча в Україні функціонують електронні реєстри, системи адміністрування ПДВ та окремі елементи ризик-орієнтованого контролю, податкові правила здебільшого залишаються орієнтованими на текстове тлумачення та ручне застосування. Відсутність машиночитних податкових норм і уніфікованих цифрових стандартів облікових даних обмежує можливості інтеграції податкових правил у бухгалтерське програмне забезпечення платників і, відповідно, перехід до автоматизованого дотримання податкового законодавства.

Окремої уваги потребує кадровий та організаційний вимір цифрової трансформації. Хоча в структурі податкових органів зростає роль аналітичних та IT-функцій, трансформація наборів навичок відбувається поступово і не завжди системно. У логіці Tax Administration 3.0 ключовим є зміщення акценту з операційного контролю на аналітику, управління даними та використання інструментів штучного інтелекту, що вимагає не лише технічних рішень, а й глибоких змін у професійній культурі податкової служби.

Водночас наявність Плану цифрового розвитку ДПС до 2030 року [7] свідчить про формування управлінських рамок, що відповідають підходам TA 3.0, зокрема в частині стратегічного бачення, міжвідомчої інтеграції та поступового переходу до екосистемної моделі податкового адміністрування. Однак практична реалізація цих рамок значною мірою залежить від узгодженості нормативно-правових змін, стабільності фінансування та здатності податкової адміністрації управляти складними цифровими трансформаційними процесами в умовах високої турбулентності зовнішнього середовища.

Загалом українську модель електронного податкового адміністрування доцільно характеризувати як гібридну, що поєднує елементи сервісно-орієнтованої електронної адміністрації та окремі компоненти Tax Administration 3.0, але ще не досягла рівня повноцінної цифрової податкової екосистеми. У цьому контексті концепція TA 3.0 може розглядатися не як шаблон для механічного запозичення, а як методологічна рамка, що дозволяє систематизувати наявні досягнення, ідентифікувати структурні прогалини та сформувати послідовну траєкторію подальшої модернізації електронного податкового адміністрування в Україні.

Making Tax Digital є конкретною державною програмою Великої Британії, яка реалізує окремі положення концепції Податкового адміністрування 3.0 на практиці. Making Tax Digital зосереджується насамперед на обов'язковому веденні цифрових податкових записів і регулярному електронному обміні даними між платниками та податковою службою через сумісне програмне забезпечення. Таким чином, MTD можна розглядати як національний інструмент руху в напрямі Tax Administration 3.0, який апробує механізми "вбудованого" оподаткування, цифрових стандартів даних і скорочення ролі традиційних податкових декларацій [1].

Порівняння британської програми Making Tax Digital із сучасною моделлю електронного податкового адміністрування в Україні свідчить про спільність стратегічної мети цифрової трансформації та водночас про відмінності інструментальних і організаційних підходів до її реалізації. В обох країнах цифровізація розглядається як засіб підвищення ефективності адміністрування податків, зменшення адміністративного навантаження та покращення якості взаємодії між податковими органами і платниками. Проте реалізація цих завдань здійснюється в різних інституційних форматах, що зумовлено особливостями правового середовища, рівнем цифрової зрілості платників і традиціями публічного управління.

Британська модель Making Tax Digital ґрунтується на принципі обов'язковості цифрового податкового обліку та регулярного електронного обміну даними між платниками і податковою службою. Ключовим елементом цієї системи є використання сумісного бухгалтерського програмного забезпечення, через яке здійснюється ведення цифрових записів і передача податкової інформації до HMRC. Такий підхід формує новий стандарт податкового адміністрування, орієнтований на постійне оновлення даних і мінімізацію помилок за рахунок автоматизації процесів. На відміну від цього, українська модель електронного податкового адміністрування побудована навколо Електронного кабінету платника податків, який виконує функцію централізованої платформи доступу до податкових сервісів, однак не передбачає загальнообов'язкового переходу платників на ведення цифрових облікових записів у реальному часі.

Суттєвою відмінністю є також підхід до періодичності подання податкової інформації. У межах Making Tax Digital передбачено регулярні цифрові оновлення податкових даних, що змінює традиційну модель щорічного декларування та створює умови для більш оперативного податкового контролю. В Україні ж електрон-

Рис. 3. Напрями застосування штучного інтелекту в податковому адмініструванні в країнах ОЕСР

Джерело: сформовано на основі [2, 3].

не податкове адміністрування переважно відтворює класичну структуру податкових періодів, хоча й у цифровій формі, що з одного боку забезпечує стабільність і передбачуваність для платників, а з іншого — обмежує можливості переходу до повністю проактивного адміністрування.

Водночас українська модель характеризується ширшим охопленням податкових сервісів у межах єдиного цифрового середовища. Електронний кабінет платника податків поєднує функції подання звітності, сплати податків, отримання довідкової інформації, контролю стану розрахунків з бюджетом та електронної комунікації з податковими органами. Така сервісна орієнтація сприяє масовому залученню платників до цифрової взаємодії та формує основу для розвитку цифрової податкової екосистеми, тоді як британська модель зосереджується насамперед на стандартизації облікових процесів і якості податкових даних.

Отже, порівняльний аналіз свідчить, що Making Tax Digital і українська система електронного податкового адміністрування реалізують різні траєкторії цифрової трансформації: перша — через запровадження обов'язкових цифрових стандартів податкового обліку, друга — через розвиток централізованої сервісної платформи та поступову інтеграцію цифрових інструментів у податкову практику. Така відмінність не виключає можливості адаптації окремих елементів зарубіжного досвіду до українських умов, зокрема у частині регулярного цифрового обміну податковими даними та поглиблення інтеграції облікових систем платників із податковими сервісами, що може стати перспективним напрямом подальшого розвитку електронного податкового адміністрування в Україні.

Ще одним важливим сьогодні напрямком удосконалення системи електронного податкового адміністрування є використання у цьому процесі інструментів штучного інтелекту. Вже кілька років податкові адміністрації використовують штучний інтелект (ШІ) для підтримки діяльності в межах своїх операційних моделей і активно досліджують його потенціал з метою подальшого підвищення ефективності роботи, покращення якості сервісів для платників податків, зростання

рівня податкової дисципліни та запобігання податковому шахрайству. Податкові органи мають для цього належні передумови, оскільки збирання й аналіз даних є центральними елементами багатьох процесів податкового адміністрування, що сприяло ранньому впровадженню систем ШІ, заснованих на правилах. Такі системи дали змогу аналізувати значні обсяги даних і отримувати аналітичні висновки, що, у свою чергу, забезпечило швидше виявлення випадків недотримання податкового законодавства та більш точне спрямування обмежених ресурсів на роботу з високоризиковими платниками.

Накопичений досвід створив підґрунтя для дослідження можливостей застосування більш складних і просунутих методів ШІ в контексті податкового адміністрування. Водночас, попри значний потенціал технологічних досягнень у сфері ШІ щодо трансформації та вдосконалення податкових сервісів, їх використання супроводжується підвищеними ризиками, пов'язаними з обробкою чутливих даних, а також появою нових етичних і правових викликів. У зв'язку з цим податкові адміністрації мають приділяти особливу увагу питанням захисту персональних даних, кібербезпеки та надійного й відповідального застосування технологій штучного інтелекту.

Починаючи з 2022 року, результати опитування OECD Inventory of Tax Technology Initiatives (ITTI) надають уявлення про напрями використання ШІ в податкових адміністраціях різних країн світу [3]. Останні дані свідчать, що серед країн — членів ОЕСР основними сферами застосування ШІ є виявлення ухилення від сплати податків і податкового шахрайства, підтримка процесів прийняття управлінських рішень, а також удосконалення податкових сервісів для платників. Зазначається, що у 2024 році 29 із 38 країн — членів ОЕСР повідомили про використання ШІ в податковому адмініструванні.

З метою підвищення рівня податкової дисципліни та виявлення ухилення від оподаткування і шахрайства ШІ найчастіше застосовується для виявлення прихованих моделей поведінки або нових зв'язків між операціями, активами чи платниками податків у наявних інформа-

ційних масивах податкових органів. Із розвитком технологічних можливостей та зростанням внутрішньої експертизи дедалі ширше використовуються алгоритми ШІ для аналізу неструктурованих даних, зокрема текстів рукописних документів та інформації з відкритих публікацій у соціальних мережах. Це дозволяє поглибити аналітичні можливості та виявляти ознаки діяльності, що можуть свідчити про ухилення від сплати податків або недотримання податкового законодавства.

Крім того, технології ШІ застосовуються для запобігання або виявлення шахрайських атак на податкові системи, зокрема тих, що здійснюються із використанням ШІ для масового формування неправдивих заяв на відшкодування податків. Як приклад, Незалежний орган державних доходів Греції активно використовує ШІ для боротьби з ухиленням від оподаткування шляхом виявлення проблем з дотриманням податкових зобов'язань, автоматизації складних процедур та забезпечення можливості реагування аудиторів у режимі реального часу.

Новітні приклади застосування ШІ включають використання алгоритмів виявлення шаблонів для аналізу даних з систем візуалізації, зокрема картографічних матеріалів і супутникових знімків. Порівняння супутникових зображень у динаміці дозволяє податковим адміністраціям ідентифікувати зміни у забудові, появу нових будівель або оподатковуваних об'єктів, які не були задекларовані платниками податків. Зокрема, у Греції було розроблено модель ШІ для геолокації басейнів, що не були задекларовані для цілей оподаткування.

Показовим є також досвід Франції, де в межах проєкту *Foncier Innovant* податкова адміністрація застосовує штучний інтелект та інструменти збагачення даних на основі аерофотознімків, отриманих Національним інститутом географічної та лісової інформації. Алгоритми дозволяють автоматично визначати контури будівель і басейнів на зображеннях, після чого здійснюється зіставлення отриманих результатів із податковими деклараціями власників. Усі виявлені аномалії підлягають обов'язковій перевірці посадовою особою податкової служби перед вжиттям будь-яких заходів впливу, що забезпечує поєднання автоматизованого аналізу з людським контролем [3].

З метою підвищення ефективності адміністративних процесів податкові адміністрації дедалі активніше застосовують штучний інтелект (ШІ) для автоматизації внутрішніх операцій, зокрема для класифікації та розподілу однотипних справ або завдань між відповідальними підрозділами. ШІ також широко використовується для розмежування простих, стандартизованих кейсів, які можуть бути вирішені в автоматизованому режимі, та складних справ, таких як податкові спори, де необхідними є експертні знання й управлінські судження посадових осіб. Такий підхід забезпечує більш раціональне використання людських і технологічних ресурсів та підвищує загальну продуктивність податкових органів.

У Бразилії обсяг донарахованих податків, що очікували рішень у межах адміністративних апеляцій, сягав близько 140 млрд дол. США, а середня тривалість розгляду справ становила близько шести років. У межах проєкту *AI Litigation Project* було впроваджено методи керованого машинного навчання для розподілу груп подібних справ між тими самими інспекторами з

метою пришвидшення аналізу матеріалів і прийняття рішень. Перші пілотні випробування на вибірці з 2 000 вручну розмічених справ засвідчили, що керовані алгоритми досягають чутливості та специфічності понад 80%, що підтвердило доцільність масштабування рішень [4].

Окремим важливим напрямом використання ШІ є удосконалення процесів оцінювання податкових ризиків. Завдяки можливостям аналізу великих масивів даних податкові адміністрації формують складні ризикові моделі на основі історичних декларацій, транзакційних записів і цифрових платіжних даних. Такі моделі дозволяють присвоювати ризикові бали окремим типам поведінки або операцій, оперативно виявляти потенційні порушення та спрямовувати ресурси на найбільш ризикові сегменти. Зі зростанням предиктивних можливостей цих систем податкові органи можуть раніше ідентифікувати проблеми, запобігати їх ескалації та надавати платникам кращу підтримку для коректного виконання податкових зобов'язань. Ключовою умовою надійності таких моделей є якість навчальних даних.

З 2014 року Податкова адміністрація Австрії застосовує алгоритми машинного навчання в межах Центру компетенцій з предиктивної аналітики (РАСС) — спеціалізованого підрозділу Міністерства фінансів. У 2023 році ризикові моделі РАСС проаналізували близько 6,5 млн справ з податку на доходи, податку на прибутки, ПДВ та митних операцій. У результаті було виявлено випадки неправдивого декларування та шахрайства, що забезпечило додаткові надходження близько 185 млн євро. Крім того, майже 27,5 млн справ було перевірено на відповідність, з яких 375 тис. позначено для поглибленого аналізу через аномальні ризикові профілі. Для цього застосовувалися дерева рішень, регресійні моделі, текстовий аналіз, а також розроблялися проєкти з використання генеративних моделей [3].

Ще одним ключовим напрямом є покращення сервісів для платників податків. Традиційно допомога платникам здійснювалася через трудомісткі канали — кол-центри або відвідування податкових офісів. Для пришвидшення обробки простих запитів і вивільнення ресурсів податкові адміністрації протягом багатьох років впроваджують віртуальних помічників на основі ШІ. Базові рішення, що використовують правилорієнтовані алгоритми, можуть спрямовувати платників до релевантної інформації, допомагати зі сплатою податків або перевіркою статусу звернень.

У Бразилії також застосовуються алгоритми класифікації для часткового або повного завершення обробки справ, а також розробляється вебінструмент звітного асистента, що підтримує аналітичну роботу інспекторів і сприяє повторному використанню текстових блоків. Інструмент формує рекомендовані групи справ і абзаців, підсвічує ключові речення, а маркування інспекторами використовується для подальшого навчання системи та підвищення точності рекомендацій [3].

Систематизація міжнародного досвіду свідчить, що застосування ШІ в податковому адмініструванні охоплює три взаємопов'язані напрями: автоматизацію внутрішніх адміністративних процесів, ризик-орієнтовану аналітику для забезпечення дотримання законодавства

та підвищення якості сервісів для платників. Такі рішення сприяють переходу від ресурсомісткого постфактум контролю до превентивного, даноорієнтованого та сервісно-орієнтованого податкового адміністрування.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження засвідчило, що електронне податкове адміністрування в Україні пройшло складний еволюційний шлях — від фрагментарної автоматизації окремих фіскальних процедур до формування сервісно-орієнтованої цифрової моделі взаємодії між державою та платниками податків. Цифровізація податкового адміністрування стала не лише технічним інструментом спрощення процедур, а й важливим чинником підвищення прозорості, ефективності та передбачуваності податкових відносин, що особливо актуально в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки.

Встановлено, що ключовим системоутворюючим елементом сучасної моделі електронного податкового адміністрування в Україні виступає Електронний кабінет платника податків, який забезпечує централізований доступ до основних податкових сервісів і формує основу для розвитку цифрової податкової екосистеми. Водночас аналіз сучасного стану цифровізації свідчить про наявність структурних обмежень, пов'язаних із фрагментарністю нормативно-правового регулювання, недостатньою інтеграцією податкових правил у облікові системи платників, а також нерівномірним рівнем цифрової зрілості суб'єктів оподаткування.

Порівняння національної практики з міжнародним досвідом, зокрема з концепцією Tax Administration 3.0 та програмою Making Tax Digital, дозволяє зробити висновки, що українська модель електронного податкового адміністрування має гібридний характер. Вона поєднує елементи сервісно-орієнтованої електронної адміністрації з окремими компонентами цифрової податкової екосистеми, однак поки що не забезпечує повноцінного переходу до "вбудованого" та проактивного адміністрування податкових зобов'язань. Разом із тим наявність стратегічних документів цифрового розвитку ДПС свідчить про формування інституційних передумов для подальшої трансформації у напрямі парадигми Tax Administration 3.0.

Окремоведено, що використання інструментів штучного інтелекту є одним із найбільш перспективних напрямів удосконалення електронного податкового адміністрування. Міжнародна практика підтверджує ефективність застосування ШІ для управління податковими ризиками, автоматизації адміністративних процесів та покращення сервісів для платників податків. Водночас масштабування таких рішень потребує посиленої уваги до питань захисту персональних даних, кібербезпеки та етичних аспектів використання алгоритмічних систем у публічному управлінні.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі доцільно пов'язувати з розробленням методології оцінювання цифрової зрілості податкового адміністрування, дослідженням можливостей упровадження машиночитних податкових правил, а також обгрун-

туванням моделей інтеграції облікових систем платників із податковими цифровими платформами. Окремої уваги потребують питання адаптації міжнародних стандартів електронного аудиту та ризик-орієнтованого контролю до національних умов, а також дослідження впливу цифровізації податкового адміністрування на рівень добровільної податкової дисципліни та довіри до фіскальних органів.

Загалом електронне податкове адміністрування слід розглядати не як завершений етап реформування, а як динамічний процес інституційної та технологічної трансформації, успішна реалізація якого є передумовою фінансової стійкості держави та формування конкурентоспроможного економічного середовища в умовах цифрової економіки.

Література:

1. British Business Bank. What is Making Tax Digital? URL: <https://www.british-business-bank.co.uk/business-guidance/guidance-articles/finance/what-is-making-tax-digital>
2. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Governing with Artificial Intelligence. Paris: OECD Publishing, 2025. 312 p. URL: https://www.oecd.org/en/publications/governing-with-artificial-intelligence_795de142-en.html
3. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Inventory of Tax Technology Initiatives 2024. Paris: OECD, 2024. URL: <https://oe.cd/dx/ITTI2024>
4. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration. Paris: OECD Publishing, 2020. 132 p. URL: https://www.oecd.org/en/publications/tax-administration-3-0-the-digital-transformation-of-tax-administration_ca274cc5-en.html
5. Гончар Л. В., Літвінов А. О. Цифровізація податкової системи: основні напрями та перспективи. Ефективна економіка. 2025. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.27>.
6. Державна податкова служба України. Електронний кабінет платника податків як ключовий елемент цифрової трансформації податкового адміністрування: інформаційні матеріали. Київ, 2024. URL: <https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/975211.html>
7. Державна податкова служба України. План цифрового розвитку Державної податкової служби України до 2030 року: офіц. документ. Київ, 2023. URL: <https://surli.cc/jbcttc>
8. Кобильнік Д. А., Бацман Ю. В., Толкуша К. Р. Можливості використання штучного інтелекту в оподаткуванні. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2025. Серія ПРАВО. Випуск 91: частина 3. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.-2025.91.3.14>
9. Латковський П. П. Цифровізація податкового адміністрування в Україні: основні надбання та проблеми. Економічна теорія та право. 2024. № 4 (59). С. 58—78. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2024-59-4-58>.
10. Лесик Л. І. Інтеграція українського податкового адміністрування в цифровий європейський простір. Вісник Львівського торговельно-економічного універ-

ситету. Економічні науки. 2025. № 83. С. 236—244. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-83-33>

11. Міністерство цифрової трансформації України. Концепція розвитку електронних послуг. Київ, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/918-2016-%D1%80>

12. Павлютін Ю. М. Цифровізація системи податкового адміністрування: національний та іноземний досвід. Правова позиція, № 3 (40), 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.28>

13. Пантелєєва Н. Цифрова трансформація податкового адміністрування. Траектори Науки = Path of Science. Section "Economics" 2022. Vol. 8. No 1. С.3035—3051 DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.78-9>

14. Перчук О. В., Девко С. Т., Вовченко Р. С., Перспективи впровадження штучного інтелекту для адміністрування податків. Агросвіт. №3. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.3.103>

15. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змін. і допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

16. Пономарьова, Н.А., Лоскоріх, Г.Л. и Шебештен, Е.Г. Аналіз інноваційних підходів до податкового обліку в умовах цифровізації економіки. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/14894511>

17. Усачов А. Штучний інтелект у системі фіскального регулювання: перспективи впровадження на регіональному рівні. Актуальні проблеми економіки. 2025. № 5 (287). С. 146—153. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-287-146-153>

18. Шаповалова А. П., Кузьменко О. П., Прокопова О. М. Роль штучного інтелекту в оптимізації оподаткування та звітності в малому бізнесі. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 62. С. 535—547. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-116>

References:

1. British Business Bank (n.d.), "What is Making Tax Digital?", British Business Bank, [Online], available at: <https://www.british-business-bank.co.uk/business-guidance/guidance-articles/finance/what-is-making-tax-digital> (Accessed 15 Jan 2026).

2. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2025), Governing with Artificial Intelligence, OECD Publishing, Paris, [Online], available at: https://www.oecd.org/en/publications/governing-with-artificial-intelligence_795de142-en.html (Accessed 15 Jan 2026).

3. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2024), Inventory of Tax Technology Initiatives 2024, OECD, Paris, [Online], available at: <https://oe.cd/dx/ITTI2024> (Accessed 15 Jan 2026).

4. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2020), Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration, OECD Publishing, Paris, [Online], available at: https://www.oecd.org/en/publications/tax-administration-3-0-the-digital-transformation-of-tax-administration_ca274cc5-en.html (Accessed 15 Jan 2026).

5. Honchar, L.V. and Litvinov, A.O. (2025), "Digitalisation of the tax system: main directions and prospects",

Efektivna ekonomika, [Online], vol. 2. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.27>

6. State Tax Service of Ukraine (2024), "Electronic taxpayer's cabinet as a key element of digital transformation of tax administration", [Online], available at: <https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/975211.html> (Accessed 15 Jan 2026).

7. State Tax Service of Ukraine (2023), "Digital Development Plan of the State Tax Service of Ukraine until 2030", [Online], available at: <https://surli.cc/jbcttc> (Accessed 15 Jan 2026).

8. Kobylnik, D.A., Batsman, Yu.V. and Tolkushcha, K.R. (2025), "Possibilities of using artificial intelligence in taxation", Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Law Series, vol. 91, no. 3. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.14>

9. Latkovskiy, P.P. (2024), "Digitalisation of tax administration in Ukraine: main achievements and problems", Economic Theory and Law, vol. 4 (59), pp. 58—78. <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2024-59-4-58>

10. Lesyk, L.I. (2025), "Integration of Ukrainian tax administration into the digital European space", Bulletin of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences, vol. 83, pp. 236—244. <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-83-33>

11. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2022), "Concept of development of electronic services", [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/918-2016-%D1%80> (Accessed 15 Jan 2026).

12. Pavliutin, Yu.M. (2023), "Digitalisation of the tax administration system: national and foreign experience", Pravova pozytsiia, vol. 3 (40). <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.28>

13. Pantieliieva, N. (2022), "Digital transformation of tax administration", Path of Science, Section "Economics", vol. 8, no. 1, pp. 3035—3051. <https://doi.org/10.22178/pos.78-9>

14. Perchuk, O.V., Devko, S.T. and Vovchenko, R.S. (2025), "Prospects for the implementation of artificial intelligence in tax administration", Agrosvit, [Online], vol. 3. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.3.103>

15. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 15 Jan 2026).

16. Ponomarova, N.A., Loskorikh, H.L. and Shebeshten, E.H. (2025), "Analysis of innovative approaches to tax accounting under conditions of digitalisation of the economy", Scientific Notes of Lviv University of Business and Law, [Online]. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14894511>

17. Usachov, A. (2025), "Artificial intelligence in the system of fiscal regulation: prospects for implementation at the regional level", Actual Problems of Economics, [Online], vol. 5 (287), pp. 146—153. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-287-146-153>

18. Shapovalova, A.P., Kuzmenko, O.P. and Prokopova, O.M. (2024), "The role of artificial intelligence in optimising taxation and reporting in small business", Economy and Society, [Online], vol. 62, pp. 535—547. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-116>

Стаття надійшла до редакції 28.01.2026 р.